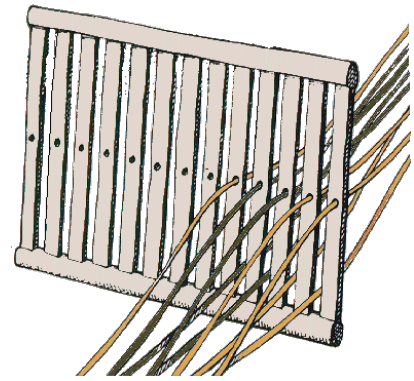

Pirttanauha

HISTORIA

Nauhapiirralla kutomista pidetään kangaspuiden kehityksen esiasteena. Yksinkertaisella piirralla kutoen valmistettiin kapeita nauhoja, jotka ommeltiin yhteen suureksi kankaaksi. Pirttanauhoja käytettiin päänauhoina, sukkanauhoina, vöinä ja jalkineiden siteinä. Pirttanauhojen kutominen on ollut yleistä 1800-luvulla, tuotteita myytiin jopa ulkomaille. Nauhankutojamummit kiersivät myymässä nauhoja talosta taloon tai valmistivat niitä tilauksesta teettäjän materiaaleista. 1800-luvulla annettiin sulhasen sukulaisille paljon nauhoja. Siksi ne olivat nuorikoille välttämättömiä ja nauhankutoajat pysyivät leivässä. Palkaksi he saivat esimerkiksi jauhoja ja vähän kolikoita. Nauhankutojalle kuului talossa parempi makuupaikka, emäntä antoi lämpimäksi vällyt ja isäntä tarjosi lääkepullosta. Varsinais-Suomessa tämä käsityöläisammatti säilyi 1930-luvulle.

VÄLINEET

- nauhapiirta
- käpy tai lasta ja sormio
- kerrattua (sileäpintaista) loimilankaa (voit kokeilla myös esim. paperinarua, siimaa, rautalankaa yms.)
- kudemateriaalia (puuvilla- tai villalankaa, risuja, paperinarua, kierrätysmateriaaleja yms.)
- hengetön loimilankojen nauhapiirtaan pujottamisen avuksi

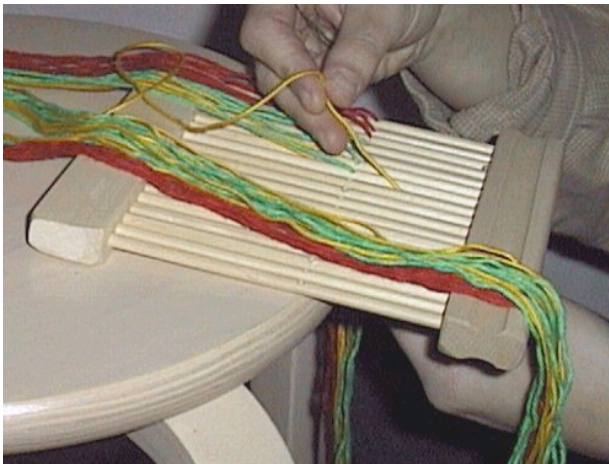

LOIMEN LUOMINEN

- Luo loimi luontiohjeen mukaan luomapuissa tai esimerkiksi yösalaisiin käännetyn tuolin jaloissa.
- Lisää loimen pituuteen kutistumisvaraksi 10 % ja noin 30 cm alkusolmuja ja tutkaimia varten.
- Tee loimen toiseen päähän tiuhta: pujota loimen poikkisuuntaan kaksinkertainen lanka, kuljeta toinen lanka vuoroin yhden loimilangan yli vuoroin ali, toinen lanka päinvastoin. Tiuhtalanka pitää loimen luodussa järjestyksessä ja helpottaa pirtaan pistelyä.

PIRTAAN PISTELY

- Pistele loimilangat tiuhtalankaa seuraten nauhapirtaan vuoroin piin väliin ja vuoroin reikään.

KUTOMINEN

- Kiinnitä loimen toinen pää tukevasti sopivalle työskentelykorkeudelle esimerkiksi ovenkahvaan, ja toinen pää vyöhön vyötärölle.
- Säätelö loimen kireyttä työasennolla.
- Ensimmäinen viriö aukeaa pirran painosta, kun raoissa olevat loimilangat nousevat. Kuteen pujottamisen jälkeen saadaan toinen viriö nostamalla pirtaa niin, että reikiin pujotetut langat nousevat.
- Paina kude kiinni kävyllä, lastalla, viivoittimella tai sormella. Kuteen kiristäminen määrittää nauhan leveyden.
- Työn edetessä kerä valmista nauhaa vyölle ja kiinnitä esimerkiksi hakaneulalla, jotta kutominen olisi helpompaa.

Mihin pirtanauhatekniikkaa voi käyttää?

TEKIJÄT

Helena Mantere
käsityönopettaja
Helsingistä

Miia Kangasniemi
(s. Mäkelä)
käsityönopettaja
Tampereelta

Lähdekirjallisuutta

Kaukonen, T. 1965. Suomen kansanomaiset nauhat. Kansatieteellinen tutkimus. SKS.

Merisalo, V. 1978. Nauhoja. Porvoo: WSOY.

Nieminen, T. & Winqvist, M. 1986. Tekstiilit ja ympäristömme. Helsinki: Otava.

Alkuperäinen ohje on julkaistu verkkosivuna Käsityön TietoBoxissa vuonna 1998 osittain koodaten, osittain Wysiwyg-periaatteella FrontPage-editorilla. Uudistus pdf-tiedostoksi 2016 / HM.